

hilversum, pas op!

De Pas Op-trofee 2010

Het bestuur van de Stichting Hilversum, Pas Op! reikt gemiddeld om het jaar een Pas Op-trofee uit aan een particulier of instelling die zich verdienstelijk heeft gemaakt met het op bijzondere wijze restaureren van een pand in Hilversum. Hierbij spelen ondermeer de enorme inspanningen een rol in onderzoek en realisatie, ook op financieel gebied, die voor de restauratie werd geleverd en natuurlijk ook de kwaliteit van het bereikte resultaat.

Op 12 september jl. is de Pas Op-trofee 2010 uitgereikt aan Marnix Kaart en Marjon Keller, die onlangs de restauratie van hun pand aan de Catharina van Renneslaan 5 hebben afgerond. Het betreft ditmaal een bijzonder monument: een bunkerwoning uit de Tweede Wereldoorlog. De restauratie heeft een fraai resultaat opgeleverd, waardoor dit voor Hilversum en zelfs voor Nederland unieke gebouw op een verantwoorde wijze is behouden en toekomst heeft gekregen.

De plechtigheid bestond uit het voorlezen van het juryrapport en de uitreiking van het speciale Pas Op-schildje. Hieronder de tekst van het juryrapport:

Juryrapport

De combinatie van een bunker uit de Tweede Wereldoorlog met daarop een woning heeft als ensemble een belangrijke cultuurhistorische waarde. De later gewijzigde opbouw bezit de kenmerken van de Wederopbouwperiode. Door de kwaliteit, het ontwerp van de onderdelen en vanwege de voor die tijd kenmerkende hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering is het complex zeker ook van architectuurhistorisch belang. De combinatie van een bunker met een als camouflage dienende opbouw is in Hilversum uniek en nationaal, zelfs internationaal zeer zeldzaam.

In dit villapark, het Kannesheuvelpark, bouwde de Duitse Wehrmacht deze bunker als onderdeel van een reeks van onderkomens voor de Duitse troepen. Vanaf 1943 werd het hoofdkwartier van de *Wehrmachtbefehlshaber* van de bezetter van Nederland in het villagegebied

van Hilversum ondergebracht. Deze bunker diende als centrale verbindingsbunker voor alle telefoon- en telegrafieverbindingen. Misschien een geluk dat het een zogenaamde dunwandige bunker werd, waardoor de muren 'slechts' bestaan uit één meter dik gewapend beton. Op de bunker kwam een op een landhuis gelijkende opbouw met een daktuin. Deze bebouwing diende als camouflage maar ook als onderkomen van de manschappen die in de bunker werkten.

Na de oorlog nam in 1953 de Centrale Militaire Verkeersleiding van de Koninklijke Luchtmacht het complex in gebruik. In deze tijd verrees een aanbouw aan de westzijde en enkele jaren later volgde een uitbreiding aan de noordzijde. De functie als centrum voor communicatie bleef dus na de oorlog bestaan. Na vertrek van de Luchtmacht in 1992 kwamen enkele kunstenaarsateliers in de gebouwen, dit in afwachting van de definitieve toekomst.

Na een periode waarin gelukkig de sloop kon worden afgewend en langzaam de erkenning van de waarden van het complex volgde en vervolgens ook de waardering toenam, ontstond de vraag wie de handschoen zou willen en kunnen opnemen om het gehele complex aan te kopen en de restauratie ter hand te nemen. Gelukkig is dit, natuurlijk niet zonder slag of stoot, uiteindelijk gelukt.

Het bestuur van de Stichting Hilversum Pas Op! heeft in het verleden de Pas Op-trofee uitgereikt aan personen die met veel inzet, inspanning en bijzondere aandacht voor historische en architectonische details hun woning hebben hersteld. In dit geval is, door de aanwezigheid van de bunker, een extra beroep gedaan op de creativiteit en inspanningen om het geheel tot een goed einde te brengen. Na een lange weg is, ook met behulp van deskundigen waaronder de architect Mathijs van der Grinten van het Vedegin Architectenbureau uit Hilversum, het gehele project afgerond met een bewonderenswaardig resultaat. De twee onderdelen, de bunker en de woning, hebben hun eigen karakter behouden maar zijn ook tot

Marnix Kaart, Marjon Keller en de kinderen voor de gerestaureerde bunkerwoning. (foto: archief Hilversum, Pas Op!)

een fraaie eenheid gemaakt. Het geheel wordt omgeven door de passend aangelegde tuin, een tuin die voorheen als camouflage voor de bunker diende.

Kenmerkende details bleven behouden, zowel aan de buitenzijde als in het complex. Zo bleef de machinekamer met dieselaggregaat onaangetast en werd de bijzondere, zware luchtdicht afsluitbare deur in goede staat gebracht en dus behouden. De originele sanitairblokken waren weggewerkt achter een kastenwand, maar konden op vernuftige wijze worden behouden en vormen nu een bijzonder element in de jongensbadkamer. De bunker onderging een metamorfose tot een unieke slaapverdieping, maar behield de kenmerken van een bunker.

De op te lossen problemen waren talrijk. Ook eenvoudige problemen hadden grote gevolgen, zoals het vele asbest dat werd aangetroffen en de enorme olietank. In het verleden was de olievoorraad belangrijk om te kunnen blijven functioneren. De tank was daarom groot en diep in de grond gelegd voor voldoende bescherming. De verwijdering ervan kostte bijna dezelfde, zo niet meer moeite als de plaatsing destijds.

Niet alle geheimen van het pand konden worden achterhaald, zoals dat van de waterput en de vluchtgangen. Misschien wel gelukkig, want juist zo'n complex mag enige geheimzinnigheid behouden.

Het is voor de inwoners van Hilversum en daarbuiten helaas zo dat zowel de bunker als de woning nu permanent worden bewoond. Hierdoor wordt het moeilijk om als buitenstaanders kennis te nemen van het complex en de resultaten van de restauratie. Wellicht dat in de toekomst, incidenteel, bezoek mogelijk is en dat in ieder geval in woord en beeld dit unieke complex voldoende aandacht krijgt.

Het bestuur complimenteert de eigenaars en bewoners, de heer Marnix Kaart en mevrouw Marjon Keller, met het behaalde resultaat van de restauratie en het op deze wijze een nieuw leven geven aan dit unieke monument. Deze waardering wordt onderstreept met de uitreiking van de Pas Op-trofee in de vorm van het bekende blauwwitte 'monumentenschildje' met daarop het Hilversum, Pas Op!-handje.

Hilversum, 12 september 2010